

Το λουλούδι και το πουλί

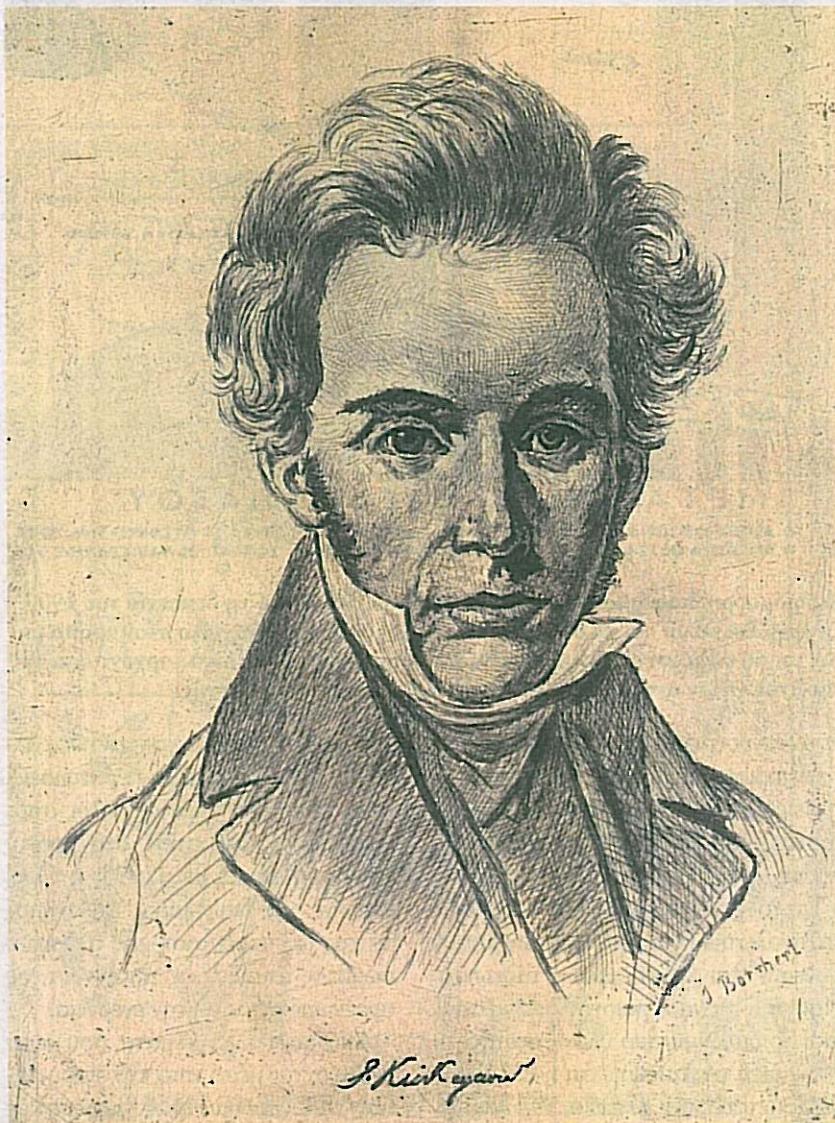
Από τον ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΙΝΙΚΟΠΟΥΛΟ

Søren Kierkegaard, *Τα κρίνα του αγρού και τα πετεινά του ουρανού*. Τρεις θεοσεβείς λόγοι, μετάφραση από τα αγγλικά: Βασιλική Τσακίρη, Άρτος Ζωής, Αθήνα 2018, 105 σελ.

Oδανός φιλόσοφος και θεολόγος στοχαστής Σαίρεν Κίρκεγκωρ (1813-1855), θεωρείται ο ιδρυτής του χριστιανικού υπαρξισμού, πρόδρομος του οποίου υπό μία έννοια υπήρξε ο γάλλος μαθηματικός και φιλόσοφος Μπλεζ Πασκάλ. Έγινε περίφημος για μερικά βαθυτόχαστα έργα του, όπως *H έννοια της αγωνίας* (στα ελληνικά σε μετάφραση Γ. Τζαβάρα, 1971), *H επανάληψη* (μετάφραση: Σ. Σκοπετέα, 1977), *Φόβος και τρόμος* (μετάφραση: Α. Σολωμού, 1980), *H έννοια της ειρωνείας* (μετάφραση: Γ. Καραγιάνη), που μελετώνται ως σήμερα με ακόρεστο ενδιαφέρον από φιλόσοφους και στοχαστές. Άλλα και για τον πυρήνα της φιλοσοφίας του, που μπορεί να συνοψιστεί σε μερικές εμβληματικές φράσεις και σκέψεις, όπως, «Είτε - Είτε», τα τρία στάδια της ζωής του ανθρώπου (αισθητικό-αισθησιακό, ηθικό, θρησκευτικό) και την περίφημη ρήση «Die Subiectivität ist die Wahrheit» («Η υποκειμενικότητα είναι η αλήθεια»), που σημαίνει όχι τη σχετικοποίηση ή την υποκειμενικοποίηση της αλήθειας αυτής καθ' εαυτήν, αλλά ότι έχει ιδιαίτερη σημασία πώς το υποκείμενο (το πρόσωπο) βιώνει την αλήθεια. Παρ' όλο που επηρεάστηκε εν μέρει από την αρχαία ελληνική φιλοσοφία και θεωρήθηκε από μερικούς ο Σωκράτης της Κοπεγχάγης, ο Κίρκεγκωρ στο σύντομο άνυσμα της ζωής του –πέθανε σε ηλικία 42 ετών– εμβάθυνε πολύ σε θέματα χριστιανικής φιλοσοφίας και ψυχολογίας. Γι' αυτό και η διεισδυτική σκέψη του επέδρασε τα μέγιστα σε μεγάλους στοχαστές όπως ο Καρλ Γιάσπερς, ο Μάρτιν Χάιντεγκερ, ο Νικόλαος Μπερντιάεφ, ο Καρλ Μπαθ, αλλά και σε θεατρικούς συγγραφείς (Ιψεν, Στρίντμπεργκ κ.ά.).

Οι επιμελημένες εκδόσεις Άρτος Ζωής μάς έδωσαν πρόσφατα ένα ακόμα έργο του μεγάλου αυτού στο-

Ο «ποιητής της εσωτερικότητας», με μοναδικό τρόπο, αρχίζοντας από τα λόγια του Ιησού όπως καταγράφονται στο Κατά Ματθαίον Εναγγέλιο, καταδεικνύει με ωραιότατες και λεπτότατες παρατηρήσεις και εμβαθύνσεις τη λειτουργία της φύσης και, ιδίως, πώς λειτουργούν, πώς ζουν τα πουλιά και τα κρίνα του αγρού. Τρεις λόγοι που μας μαθαίνουν την τέχνη να αποκτήσουμε ενότητα στην καρδιά αυτή για δικασμό, να σιωπούμε ακόμα κι όταν μιλούμε και να χαιρόμαστε όπως το λουλούδι και το πουλί βιώνοντας κι υπομένοντας.

Πορτρέτο του δανού φιλοσόφου και θεολόγου στοχαστή Σαίρεν Κίρκεγκωρ (1813-1855). Σχέδιο του J. Borchert, που τυπώθηκε με τη φροντίδα του χαράκτη Niels Christian Kierkegaard, αδελφού του φιλοσόφου, περ. 1840.

χαστή, που περιέχει τρεις διαλέξεις του –τρεις θεοσεβείς λόγοι χαρακτηρίζονται–, μια μετάφραση από τα αγγλικά με υποβοηθητικές σημειώσεις και επίμετρο της Βασιλικής Τσακίρη.

Από πρώτη άποψη και θεώρηση, ίσως το έργο αυτό να μην εντυπωσιάσει τον απαιτητικό αναγνώστη του Κίρκεγκωρ, συγκρινόμενο με τα προηγούμενα βαθυτόχαστα βιβλία του που εμνημόνευσα. Ίσως να θεωρηθεί απλοϊκό ή απλούστευτικό, σε σύγκριση με τις βαθιές αναλύσεις

εννοιών και σκέψεων που συναντάμε π.χ. στην *Επανάληψη* ή στην *Έννοια της αγωνίας*. Ωστόσο ο Κίρκεγκωρ είναι πάντα Κίρκεγκωρ. Ογκόλιθος. Και η σκέψη του είναι πάντα πρωτότυπη, δροσερή και ενδιαφέρουσα και στα πιο (εκ πρώτης όψεως) απλά έργα του, όπως το παρόν. Είναι ένα θρησκευτικό βιβλίο που προσφέρεται καθ' ομολογίαν του ίδιου του συγγραφέα με το δεξί χέρι και πρέπει να λαμβάνεται με το δεξί χέρι, σ' αντίθεση με τα αισθητικά έργα του, που προσφέρονται με το αριστερό

χέρι αλλά και οφελούν να λαμβάνονται επίσης με το αριστερό χέρι (σελ. 9-10).

Οι τρεις λόγοι κάνουν αναφορά και ανάλυση των Λόγων του Ιησού, όπως βρίσκονται στο κατά Ματθαίον Εναγγέλιο 6:24-34. Πρόκειται για ιητρυγματικούς λόγους, όπου ο Κίρκεγκωρ με μοναδικό τρόπο, με μαεστρία, αναστοχάζεται τη φύση, τη μορφή, το περιεχόμενο, τα όρια και το ύφος του αυθεντικού ιητρυγματικού λόγου. Ταυτόχρονα όμως, προχωρεί με ωραιότατες και λεπτότατες παρατηρήσεις και εμβαθύνσεις στο να καταδείξει τη λειτουργία της φύσης και, ιδίως, πώς λειτουργούν, πώς ζουν τα πουλιά και τα κρίνα του αγρού. Απ' αυτούς τους τρεις λόγους εξάγονται μερικές πολύ ενδιαφέρουσες σκέψεις και διασφήσεις που μόνον ένας Κίρκεγκωρ θα μπορούσε μ' αυτόν τον τρόπο να πραγματώσει.

Ας παρακολουθήσουμε τη σκέψη του.

Η ΣΙΩΠΗ

Στην πρώτη ομιλία του, που φέρει τον τίτλο: «Εμβλέψατε εις τα πετεινά του ουρανού. Καταμάθετε τα κρίνα του αγρού», ο συγγραφέας επικεντρώνεται στη σιωπή, όπως αυτή αναδεικνύεται από τα πουλιά και ιδίως από τα λουλούδια. Ας θεωρήσουμε το λουλούδι και το πουλί δασκάλους –μας προτρέπει–, ας μάθουμε να μείνουμε σιωπηλοί. Και το λέει αυτό γιατί γνωρίζει και γνωρίζουμε ότι, επειδή ο άνθρωπος έχει την ικανότητα να ομιλεί, γι' αυτό το λόγο η ικανότητα να μένει σιωπηλός είναι τέχνη (σελ. 21, 22, 23). Επειδή το πλεονέκτημα αυτό τον βάζει σε πειρασμό τόσο εύκολα, η ικανότητά του να μείνει σιωπηλός είναι τέχνη μεγάλη.

Κατά τον Κίρκεγκωρ, πρώτιστο προαπαιτούμενο για τον άνθρωπο είναι η αναζήτηση της βασιλείας του Θεού. Ο άνθρωπος οφέλει να γίνει με τη βαθύτατη έννοια «πίποτα» ενώπιον του Θεού. Να μάθει να μένει σιωπηλός. Και μέσα σ' αυτή τη

σιωπή επικόνως ν' αναζητά τη βασιλεία του Θεού. Γιατί ο Θεός είναι η άπειρη σοφία. Και ο άνθρωπος, με τον αδολεσχή λόγο του, δεν μπορεί να συνομιλεί πολύ μαζί του. Μόνο με φόβο και τρόμο μπορεί κανές να συνομιλεί με το Θεό, δηλαδή με αγωνία, άρα με τρέμουλο στη φωνή, άρα, σε τελευταία ανάλυση, με αφωνία, μέσα στη σιωπή. Ζήτα τη βασιλεία του Θεού, σημαίνει, προσευχήσου εν σιωπή. Όταν ο άνθρωπος γίνεται σιωπηλός όπως το λουλούδι και το πουλί, τότε είναι στην αφετηρία, η οποία συνίσταται στο να ζητάς πρώτα τη βασιλεία του Θεού, επιμένει ο δανός φιλόσοφος. Πρόκειται για μια ιεροπρεπή σιωπή, όπως την ονομάζει, για μια σιωπή που χαρακτηρίζει το δάσος ακόμα κι όταν ψιθυρίζει, τη θάλασσα ακόμα κι όταν λυσσομάνα, τη σιωπή του δειλινού. Ακόμη και το αλύχτισμα του σκύλου ανήκει στο βασιλείο της σιωπής, βρίσκεται σε αρμονία με τη σιωπή. Το πουλί μένει σιωπηλό γιατί γνωρίζει ότι το καθετί γίνεται στον προκαθορισμένο χρόνο. Το λουλούδι μένει σιωπηλό και περιμένει χωρίς να ρωτά «πότε θα έρθει η άνοιξη». Γνωρίζει ότι η βροχή και ο ήλιος θα έρθουν στον προκαθορισμένο καιρό. Ακόμα κι όταν στέκεται

και υποφέρει, ενώ μαραίνεται, μένει σιωπηλό. Μόνο στη σιωπή είναι η σπιγμή κατάλληλη. Έτοι μπορούν τόσο το λουλούδι όσο και το πουλί να γίνουν σε μιας δάσκαλοι της σιωπής και της υπομονής. Αυτό το γεγονός, η σιωπή και η υπομονή, εκφράζει σεβασμό στο Θεό, για το γεγονός ότι αυτός ικετεύει, και σ' αυτόν ανήκουν σοφία και κατανόηση.

Τη σιωπή αυτή ο Κίρκεγκωρ την αντιπαραβάλλει με τον ποιητή, ο οποίος παρότι αρδόνει διαφορετικό λόγο από τον μέσο άνθρωπο δεν μένει εν σιωπή... Ο Κίρκεγκωρ καταλήγει: Γίνετε σαν το λουλούδι και το πουλί, δηλαδή γίνετε εντελώς σιωπηλοί μπροστά στο Θεό. Τότε όλα τα άλλα, τα υλικά και τα εφήμερα, θα σας προστεθούν, όπως μας προτρέπει το Ευαγγέλιο του Ιησού.

Στον δεύτερο λόγο του με τον τίτλο: «Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλείεν», αναδύεται η διαλεκτική κιρκεγκώρεια διατύπωση του Είτε - Είτε (Etweder - oder). Είτε προστλώνεσαι στον Θεό και τον αγαπάς είτε τον μισείς. Στην καθημερινότητα, βέβαια, μπορεί να μη θέλουμε να σχετιζόμαστε με κάποιον, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι τον μισούμε κιόλας. Με τον Θεό όμως συμβαίνει

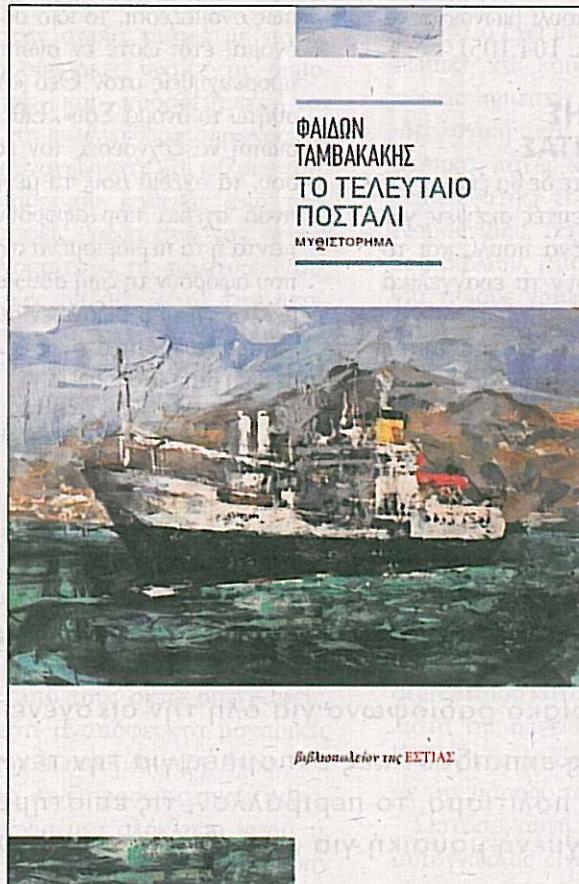
κάτι το διαφορετικό. Βρίσκεται πιο κοντά στον καθένα απ' ό,τι κι ένας ερωτευμένος ή μια ερωτευμένη. «Ἐν αυτῷ γαρ ζώμεν και κινούμεθα και εσμέν», σύμφωνα με τον απόστολο Παύλο (Πράξ. 17:28) που επικαλείται ο φιλόσοφός μας, αφού Αυτός είναι ο μόνος που με τη χάρη Του ζούμε κι έχουμε τα πάντα. Γι' αυτό δεν θα πρέπει να θεωρηθεί υπερβολή το: είτε προστλώνεσαι στον Θεό είτε τον απεχθάνεσαι. Εν εναντίᾳ περιπτώσει, αν μιλούσε ο Ιησούς διαφορετικά για την αποκλειστικότητα του Θεού, τότε θα φθάναμε στην κατάργηση της απολυτότητάς του. Ο Θεός δεν θα ήταν Θεός. Ο Θεός σε αντίθεση με κάθε ανθρώπινο εραστή επιζητεί απροϋπόθετη υπακοή. Αν δεν είσαι απροϋπόθετα υπάκουος στα πάντα, τότε δεν τον αγαπάς, και αν δεν τον αγαπάς τότε τον μισείς!

Το πουλί και το λουλούδι έρχονται εδώ να μας διδάξουν την υπακοή ως εξαναγκαστική δύναμη, ως ένας υπάκουος δάσκαλος. Η σιωπή τους είναι ο πρώτος όρος ώστε αληθινά να είμαστε ικανοί να υπακούμε. Εσύ -λέει ο Κίρκεγκωρ, οδηγώντας μας στα υπαρξιακά του μονοπάτια-, μόνο εσύ, μπορείς με ιεροπρεπή σιωπή να μετατρέψεις κάθε φωνή διαφορετική

από τη φωνή του Θεού σε σιωπή. Γιατί ο Θεός σου μιλά μέσω της σιωπής και σε οδηγεί στην υπακοή. Στη φύση παντού πραγματώνεται το θέλημα του Θεού μέσω υπακοής, γιατί όλα είναι απροϋπόθετη υπακοή. Και το σπουργίτι που πέφτει στη γη πέφτει γιατί το θέλει ή το επιτρέπει ο Θεός. Όλα στη φύση είναι καθαρή συμφωνία, γιατί υπακούν σε νόμους του μεγάλου νομοθέτη. Έτσι, σύμφωνα με το Ευαγγέλιο, μόνον ένας που υπακούει απροϋπόθετα μπορεί να κατανοήσει και το βαθύτερο νόημα του ίδιου του Ευαγγελίου (σελ. 65).

ΖΗΣΕ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Ο τρίτος λόγος έχει τίτλο: «Εμβλέψατε εις τα πετεινά τον ουρανον...». Η φράση ολόκληρη προέρχεται από το κατά Ματθαίον 6:26-30. Είναι ίσως ο πιο μεστός και πιο παραγωγικός λόγος του Κίρκεγκωρ. Ο συγγραφέας μάς καλεί να περιεργαστούμε το λουλούδι και το πουλί, αυτούς τους χαρούμενους δασκάλους και να γίνουμε ιερείς χαρούμενοι. Το λουλούδι και το πουλί κατέχουν μια πρωταρχική αρχεγονότητα. κατέχουν δηλαδή, από πρώτο χέρι αυτό που διδάσκουν. Η χαρά τους

Φαίδων Ταμβακάκης

Το τελευταίο ποστάλι

Μυθιστόρημα

Κρίνοντας από όλα όσα ειπώθηκαν προηγουμένως, όταν οι σοφοί άνθρωποι απόφασίζουν τα σπουδαία σχέδιά τους στα παλάτια ή διασκέπονται σε αίθουσες ακροάσεων, υπερασπίζονται την τιμή τους και πεθαίνουν για τις αρχές τους, ή όταν αριστοκράτες αποσύρονται σε ορεινές σπηλιές και αποδεικνύουν την αρετή τους, ποιος είναι ο τελικός στόχος τους; Ο στόχος τους είναι απλώς ο πλούτος.

εκδόσεις της
ΕΣΤΙΑΣ

Α Π Ο Τ Ο 1885

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία
www.hestia.gr

Εκδόσεις Εστίας

Σ' ένα από τα τελευταία δρομολόγια του πλοίου από τη νότια Αφρική προς το νησί της Αγίας Ελένης, τόπο εξορίας του Ναπολέοντα, ο «Ναύαρχος» Αντώνης Μάρκελλος, χρεοκοπημένος το 2017 τσιμεντοβιομήχανος, αφηγείται τις ιστορίες ανθρώπων που συνδέθηκαν με τις τύχες της ναυαγισμένης πια εταιρείας του. Τις πέντε μέρες του ταξιδιού, ταυτίζει με παιγνιώδη διάθεση πολλούς από τους τωρινούς συνεπιβάτες του με πρόσωπα του παρελθόντος του και εξιστορεί βίους με ειρωνικό τέλος. Στόχος του, να καταγραφεί το χρονικό της εταιρείας με πρότυπο ένα αρχαίο κινέζικο αντίστοιχο, όπου αυτοτελείς μικροπλοκές δίνουν αποφθεγματικά ένα πανόραμα κατασταλαγμένης σοφίας. Οι προσωπικές ιστορίες ανόδου και πτώσης των ανθρώπων γύρω από μια κορυφαία ελληνική βιομηχανία απηχούν απολαυστικά τη μεγάλη ιστορία του κλυδωνισμού της οικονομίας, της πολιτικής και της χώρας τα τελευταία εκατό χρόνια.

βρίσκεται στο ότι βιώνουν το σήμερα. Υπάρχει ένα σήμερα και δίνεται έμφαση άπειρη σ' αυτό το είναι. Δεν υπάρχει καμία ανησυχία για το αύριο ή για τη μεθεπόμενη μέρα. Ο Κίρκεγκωρ μας ξεκαθαρίζει ότι χαρά σημαίνει να είσαι αληθινά παρών στον εαυτό σου, σήμερα. Οφελείς να μάθεις τη χαρά από το πουλί και το λουλούδι που δεν ανησυχούν για το αύριο αλλά ούτε και για το παρελθόν στεναχωριούνται, όπως κάνει ο άνθρωπος. Να χαίρεσαι ότι γεννήθηκες, ότι είσαι ανθρώπινο ον, ότι μπορείς με τις αισθήσεις σου να χαίρεσαι τη ζωή, ότι η φύση σου χαρίζεται άφθονα για να είσαι ευχαριστημένος.

Οστόσο, το λουλούδι και το πουλί είναι ταυτόχρονα και δάσκαλοι θλίψης, γιατί θα υπαχθύν μια μέρα στη φθορά, θα μαραθούν, θα πεθάνουν, όπως και όλη η φύση υπόκειται στο νόμο της φθοράς ή νόμο της εντροπίας, όπως μας λένε οι φυσικοί και η ίδια η Βίβλος διδάσκει (Ρωμ. 8:20, Ψαλμ. 101:27). Ο Κίρκεγκωρ, ως βαθύς θεολόγος και στοχαστής, επισημαίνει ένα χωρίο, μια φράση του απόστολου Πέτρου (εκ παραδρομής αποδίδεται στον απόστολο Πλαΐλο), ο οποίος προτρέπει τους πιστούς να κάνουν κάπι απλό, ώστε να μπορούν όταν υφίστανται διάφορες θλίψεις να παραμένουν χαρούμενοι.

«Πάσαν μέριμναν υψών επρρίψαντες επ' αυτόν», δηλαδή τον Θεό (Α' Πέτρ. 5:7).

Εδώ, γίνεται μια εις βάθος ανάλυση του ρήματος επρρίπτω. Σημαίνει, όχι όπως το αποδίδουν διάφορες σύγχρονες μεταφράσεις απλά, αναθέτω, ή εναποθέτω, αλλά εκσφενδονίζω κάπι με δύναμη, σαν με καταπέλτη. Το ρήμα «επρρίπτω» οδηγεί στη σκέψη ότι γίνεται χρήση δύναμης. Σαν κάποιος, βίαια, να πρέπει να πετάξει μακριά τη μέριμνα. Αν κάποιος δεν πετάξει όλη τη μέριμνα μακριά, τότε φυσικά κρατά πολύ από

αυτήν, κάπι απ' αυτήν, ένα μέρος της. Τότε δεν γίνεται απροϋπόθετα χαρούμενος. Κι αν κάποιος δεν αναθέσει τη μέριμνά του στο Θεό, αλλά κάπου αλλού, τότε δεν την ξεφορτώνεται απροϋπόθετα, αλλά αυτή επανέρχεται ξανά, με τη μορφή μεγαλύτερης θλίψης, γιατί αυτού του είδους η ανάθεση είναι σκόρπισμα. Το να εναποθέσεις τη μέριμνα στον Θεό σημαίνει συγκέντρωση, διά της οποίας ξεφορτώνεσαι όλη τη μέριμνα.

Απ' το πουλί και το λουλούδι μπορούμε να μάθουμε να αφηνόμαστε όπως και αυτά στον Θεό, κι έτσι θα γίνουμε απροϋπόθετα χαρούμενοι, αφού ο Θεός βαστάζει τη μέριμνα σα να ήταν ένα τίποτα, αφού νοιάζεται για σένα. Αν δεν γίνεσαι χαρούμενος, το σφάλμα βαρύνει εσένα, είναι η αδεξιότητα, το πείσμα, η απροθυμία σου να μην είσαι σαν το πουλί και το λουλούδι (σελ. 79, 80).

Για το χριστιανό, ακόμη κι ο κίνδυνος του θανάτου, λέει ο Κίρκεγκωρ, είναι ασήμαντος αν παραμένει στον Θεό. Αν παραμένεις εν Θεώ (αδιάφορο, ζωνή νεκρός) δεν θα βρεθείς εικόνας Θεού, παραμένεις παρών στον εαυτό σου εν Θεώ. Το πουλί και το λουλούδι χαίρονται που ζουν σήμερα. Είναι παρόντα στον εαυτό τους μέσα σ' αυτό το σήμερα. Μπορείς να τους μιηθείς κι εσύ, και να είσαι χαρούμενος υπακούοντας ιεροπρεπώς κι εμπιστεύομενος στον μέγα πηδαλιούχο του Σύμπαντος και της ζωής, διά της προσευχής.

Αυτές είναι οι σκέψεις και οι υποθήκες του Κίρκεγκωρ. Μπορεί στην εποχή μας να φαίνονται παρωχημένες, για τους πολλούς. Ωστόσο, ο αιρετικός αυτός φιλόσοφος που τα έβαλε με το θρησκευτικό κατεστήμένο της εποχής του, και τον θεσμοποιημένο και αισθητικοποιημένο χριστιανισμό, επιμένει ότι δεν χρειάζεται κάποιος μια φιγούρα χριστιανού, αλλά να αποκτήσει σεβασμό

τού τι σημαίνει να είσαι χριστιανός. Γιατί σαφώς υπάρχει έλλειψη εμβάθυνσης και εσωτερικότητας των αυτοαποκαλούμενων χριστιανών. Ο ίδιος δεν αξιώνει ότι είναι κάποιο είδος δάσκαλου, αλλά μόνο συμμαθητής, γιατί εκπαιδεύεται κι ο ίδιος σαν συγγραφέας και σαν χριστιανός.

Ο μελετητής του Κίρκεγκωρ Πάττισον (George Pattison), –όπως μας πληροφορεί στο ενδιαφέρον επίμετρό της η Βασιλική Τσακίρη-, επισημαίνει ότι τα λουλούδια και τα πουλιά αποτελούν μεν το πρότυπο για την ανθρώπινη εκπαίδευση, όμως οι ανθρώποι οφελούν όχι απλά να μιηθούν, αλλά να επιλέξουν να διδαχθούν απ' αυτά: τη σιωπή, την υπομονή και τη χαρά, γιατί έχουμε την ικανότητα επιλογής. Έχουμε καθήκον εν μετανοία να επιλέγουμε τον εαυτό μας και, μ' αυτόν τον τρόπο, και μόνο με αυτόν τον τρόπο, να γίνουμε ο εαυτός μας. Ακόμα οφελούμε να αποκτήσουμε επίγνωση της α-μαρτίας (αστοχίας) και της θλίψης της αμαρτίας.

Εν καταιλείδι: Κάθε λόγος από τους τρεις «θεοσεβείς λόγους», μας καλεί να μιηθούμε τη φυσικότητα της αυθορμησίας και της αμεσότητας του παιδιού, του λουλουδιού, του πουλιού.

Είναι ασφαλώς τέχνη να αποκτήσουμε ενότητα στην καρδιά αντί για διχασμό, να σιωπούμε ακόμα κι όταν μιλούμε, και να χαρόμαστε όπως το λουλούδι και το πουλί βιώνοντας κι υπόμενοντας (σελ. 104, 105).

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ομολογώ, ότι ποτέ δε θα έκανα τόσες πολλές και λεπτές σκέψεις για ένα λουλούδι κι ένα πουλί, και το βάθος που κρύβουν τα ευαγγελικά λόγια.

Ο Κίρκεγκωρ, ο έξοχος αυτός μύστης της υπαρξιακής σκέψης, ο

ποιητής της εσωτερικότητας, για μιαν αικόμη φορά με άφησε βαθιά διαλογιζόμενο. Κατέδειξε με τη σοφία του πώς μπορεί να βιώνει κανείς τη χαρά και να υπομένει τη θλίψη. Απλά κι ανεπιτήδευτα. Άλλα με υπομονή. Και με ελπίδα.

Κλείνω το μικρό αυτό σημείωμα με μια αφοπλιστική κιρκεγκώρεια σκέψη:

Το πιο σημαντικό πράγμα για το Ευαγγέλιο δεν είναι να επιπλήξει και να κατακρίνει το πιο σημαντικό για το Ευαγγέλιο είναι να κάνει τους ανθρώπους να ακολουθήσουν την καθοδήγησή του. Γι' αυτό λέει «ζητείτε πρώτα». Κάνοντάς το αυτό, φιλώνει, κατά κάποιον τρόπο, όλες τις αντιρρήσεις του ανθρώπου, τον οδηγεί στη σιωπή και τον κάνει πράγματι να ξεκινήσει πρώτα αυτή την αναζήτηση. (σελ. 39, 40).

Και συμπληρώνει:

Ω, είθε το Ευαγγέλιο να επιπλύχανε, με τη βοήθεια του λουλουδιού και του πουλιού, να σε διδάξει εσένα, αιφραστή μου, τη σοβαρότητα, και να διδάξει εμένα πώς να σε κάνω εντελώς σιωπηλό ενώπιον του Θεού. Είθε στη σιωπή να ξεχνούσες τον εαυτό σου, να ξεχνούσες πώς ονομάζεσαι, το ίδιο σου το όνομα, έτσι ώστε εν σιωπή να προσευχηθείς στον Θεό «Αγιασθήτω το όνομά Σου». Είθε στη σιωπή να ξεχνούσες τον εαυτό σου, τα σχέδιά σου, τα μεγαλόπινα σχέδια που αφορούν τα πάντα ή τα περιορισμένα σχέδια που αφορούν τη ζωή σου και το μέλλον της, έτσι ώστε εν σιωπή να προσευχηθείς στον Θεό. Ελθέτω η βασιλεία Σου! ■

 BOBOS
FAMILY RADIO

Ένα ψηφιακό ραδιόφωνο για όλη την οικογένεια!
Πρωτότυπες εκπαιδευτικές εκπομπές για την τέχνη,
τον πολιτισμό, το περιβάλλον, τις επιστήμες
& επιλεγμένη μουσική για μικρούς και μεγάλους.

www.bobosartsfestival.com/bobos-radio